

104840

Aftenposten Tirsdag 2. november 1993

Hansen 67 år

Biskop Heide
Vi 4. - 0871 Oslo
17. 22. 23. 66. 70

Jeg har snakket med hem! 125 Grinde

Vinterkrigen i Finland

Minnebauta over front- kjempere

*Av professor dr. med.
Randolf Alnæs, Oslo*

I Aftenposten 26.10. har Henning A. Nilsen en spalte om frontkjempere, «Må vi plage dem ennå?» Her fremkommer en mer forsonende holdning enn i Jo Benkows siste «embedshandling» tidlig i sommer, som bidro til å stoppe et minnesmerke over falne kamrater i Finland. Dette «diplomati på si» skulle være resultat av en slags moral: «Enten man liker det eller ikke, så ville dette blitt et minnesmerke over dem som ansees å ha sveket sitt land. Og dessuten går det an å sørge uten å ha et minnesmerke.»

Mer kynisk kan det vel ikke sies. Ikke bare er dette med på å aktivere hatet, det setter også en stopper for tilgivelse og den forsoningsprosess som tross alt har pågått i Norge siden krigen sluttet i 1945. Jeg forstår godt de tragiske belastninger Benkow og hans familie har vært utsatt for, men det er tvilsomt om frontkjemperne kan lastes for det som skjedde i konsentrasjonsleirene. Det kan virke som en hevn når Benkow nå gjør seg til talsmann for personer som vil hindre at falne soldater blir vist respekt og ære. For pårørende betyr minnesmerker tilhørighet, identitet og trygghet i en stadig skiftende verden.

Arvid Steen, en tidligere jagerflyver og kollega på den «rette siden», skriver i VG 16.7.: «La oss i dag, over 50 år senere, kaste vekk småligheten og selvgodheten i seierherrenes justis. La de 196 falne landsmenn få sitt minnesmerke i finsk Lappland. La ikke Benkow og likesinnede gjøre oss historieløse.» Bedre kan det ikke sies. Svein Blindheim fra Kompani Linge gir uttrykk for lignende synspunkter. Kanskje er det de som selv kjempet aktivt med livet som innsats, som best forstår hvilken stor psykologisk betydning denne saken har for «mot-

parten». Kanskje har de også lettere for å vise respekt for de døde.

For å kjempe på finsk side i vinterkrigen måtte nordmenn verve seg gjennom det svenske forsvar. I fortsettelseskrigen var den eneste mulighet å verve seg gjennom tyske avdelinger. Noen annen måte å hjelpe finnene på i deres frihetskamp mot Sovjetunionen fantes ikke. De rettslige omstendigheter for krigsdeltagelse var uklare de første krigsårene. Det fremherskende motivet for dem som meldte seg var antikommunismen. Frykten for Sovjet-imperialismen viste seg senere å være berettiget ut fra nylig utkomne historiebøker av anerkjente forskere. I 1941 hadde Stalin klart utarbeidede planer for å angripe Vest-Europa. Men dette er ikke alltid blitt forstått.

Under det årlige veteranmøtet i Helsingfors blir blant andre svenske frivillige hyldet for sin innsats under vinterkrigen. Pinlig nok nevnes ikke de norske frivilliges innsats. Veteranmøtet er forøvrig en gripende høytidsstund hvor tidligere krigsdeltagere overleverer de forskjellige regimentsfaner til den yngre garde bestående av offisersaspiranter fra ulike krigs- og befalsskoler i Finland. Men bør ikke nordmenn snart bli hyldet på samme måte som svenske og andre frivillige? På Kekkonens tid var dette utenkelig, men det bør ikke være det i dag. Man får håpe at også nordmenn snart blir betraktet som allierte med finnene.

Skal minnesmerker over falne soldater være avhengig av hvem som vinner krigen? Hvordan skulle det være om nasjonale og religiøse motstridende grupperinger begynte å blande seg inn i hvilke minnesmerker som skulle reises i det tidligere Jugoslavia? Er det ikke nok med undertrykkelse? Alle slåss for det de tror på; muslimer, serbere, kroater. Hvem er landssvikere, hvem kjemper på den rette siden? Hvem er alliert med hvem? «Feil side» er kanskje ikke så feil når sannheten kommer frem og historien begynner å snu.

Vi får håpe at Helge N. Wiig vinner frem med sine anstrengelser. Mange av våre barndomskamrater falt i stormangrepet ved Kaprolat sankt-hans 1944. Man får håpe at Benkow ikke vinner frem med sin protest. Alle er best tjent med at den trekkes tilbake.